

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VII. V Ljubljani 15. decembra 1867. List 24.

V prijateljev spominek.

Naj mu glavo krona venča,
Al mu čelo lávor kiti,
Daleč je zašel od sreče,
Kdor ne úme moder biti.

Ne osoda, Ti edino
Vstvariš lepo si bodočnost,
Če ceniti veš trenutke,
Ki je ima pričuónost.

J. Cimperman.

Duhoven in šola.

Pravijo, da je svečeniški stan tako imeniten, in njegova opravila tako važna, da se ne utegne s šolo pečati. Pedagogika in podučevanje, ktero se je v poslednjih časih močno povzdignilo, zahteva, da se ga človek z obema rokama poprime; duhovnemu pa je šola postransk opravek, tedaj šola pri tem terpi škodo.

Kdor to terdi, ne razumé reči, ker pravi, da je šola duhovnemu postranska reč. Vest in stan ga za šolo ravno tako veže in obtežuje, kakor za druga opravila; kakor za druga opravila, tako se je tudi za šolo izučil, in kdor pravi, da duhoven nima časa za šolo, je ravno tisto, kakor, da duhoven nima časa za oznanovanje božje besede. Beržkone pa tisti, ki tako

govoré, hočejo reči, da duhoven s svojim učenjem za časom zastaja, ne razumé napredka v znanstvenih rečeh in v metodi.

Kakor reč sama na sebi pové, metodika se ne more tako hitro spremeniti; koliko je malovrednih spisov o tej reči, koliko še napačnih, ker se vpirajo na napačno dušoslovje; splošna pravila v metodiki ostanejo, kakor so bila nekdaj, in kar je pred tisuč leti veljalo, veljá še dan danes. — Tudi didaktika ne napreduje tako velikansko in ne dela nedosegljivih skokov; med obilo sodergo, ktera se nam ponuja, koliko je dobrega zerna vmes? Vsega, kar se piše o metodi in didaktiki, niti učitelj niti duhoven ne more prebirati; tudi ni posebne koristi od tega, ako vé vse prepire o imenoslovji (terminologiji) in dr. v. Ako človek prečita knjigo, ktera mu naznanja resničen napredek, ne ostaja za svojim časom.

„Da šole niso to, kar bi imele biti, je duhovstvo krivo, ker je šole vodilo, vravnovalo in ogledovalo“. — Deržava je pri nas dosihmal šole vodila, ker je ukazovala metodo, knjige in namen vsega podučevanja. Duhoven v tej reči ni čisto nič spremenil, in šolski oglednik je pazil na to, ali se vladini ukazi spolnujejo; on ni učitelju prepovedoval drugače učiti, kakor so mu kazale šolske knjige. Če je bilo šolsko vodstvo, to je, če so bile šolske postave prave in se je učitelj po njih ravnati moral, tako tedaj šolski oglednik ni mogel vsega pokaziti. — Drugo je tedaj šole voditi, drugo jo le ogledovati. — Ali je dobro, ali ne, učitelju metodo zapovedovati, v tem se ne bomo prepirali; dasiravno je pa imel učitelj vse načertano, kako se ima ravnati, mu je bilo odpertega še dosti poljá, na katerem je lahko delal in se sam izobraževal, in bolj ko učitelj sam sebe izobražuje, toliko večja korist izvira iz tega za šolo.

Kakor učitelji, tako se tudi učé duhovni metodike za razne nauke, in tedaj ne ostajajo za svojim časom. — „Od šolskega oglednika“, pravijo, „se po pravici sme tirjati, da razumé ves šolski nauk; tak mora iz mladih nog pri šoli biti, in tako rekoč živeti s šolo. Kjer pa tega ni, pa prednik zapoveduje, podložni pa ga mora vbogati, in je razmera med njima, kakor med gospodarjem in hlapcem“.

Tukaj je pa pomisliti, da šolski prednik učitelju ne more zapovedavati, da bi nauke drugače učil, kakor je po šolskih knjigah, sicer bi ga učitelj lahko na knjigo zavernil in osramotil. Res da duhoven sleherni dan ne prodaja vsega, kar vé, n. p.

iz slovnice i. t. d. Naj bo, da je učitelj djansko bolj izurjen, ker ga delo tako uči. Tega pa vendar nikdo ne more reči, da duhoven ne razumê podučevanja, ali da se ne more povzdigniti do stopnje, na kateri stoji učenik; duhoven se je dalj šolal in je sploh bolj izobražen od učitelja, in brez posebnega truda si lahko pridobi, česar mu manjka. Ali bo oče župan ali boter kerčmar, ki tudi ni vsaki dan v šoli, bolje razumel in cenil šolsko podučevanje in učiteljevo učenost?

„Učitelji si pa želé za prednike in ogledé šol izvedencev (Fachmänner). Izvedenec, precej na prvi pogled spozná napačnosti in pomankljivosti, nihče ga ne vkani“. — To se menda z drugim besedam hoče reči, da je učitelj toliko nad duhovnom, da on njegovih zaslug za šolstvo ne vé ceniti. — V tej reči mislimo, da ni učiteljem potreba preveč se bati in skrbeti. Izvedenec je duhoven, ker uči kersčanski nauk; ali pri njegovem razlaganju ni treba metode? Ali mar ni kersčanstvo svet podučevalo in izobraževalo? *)

*) Iz lastne skušnje moram tukaj povedati, da sem se naj več kersčanskega nauka in tudi metode naučil od učenika kersčanskega nauka, in tudi vselej rad poslušam razlaganje kersčanskega nauka, ker v tem nauku se pokaže pravi metodiker. — Z mirno besedo pohlevno in dostojno je moj šolski prednik razlagal kersčanski nauk in brez posebnega truda obderžal lepi red in mir v šoli ne le pri kersčanskem nauku, ampak tudi takrat, ko je učil druge nauke, kar je iz posebne postrežljivosti vselej rad storil; jaz pa neskušen tudi z ostro besedo nisem mogel takošen red ohraniti; tedaj sem bolje opazoval in premišljeval njegov nauk in spoznal, da notranja vrednost njegovega učenja, njegova oseba in vse njegovo delo v šoli je storilo, da so ga otroci rajši poslušali in ubogali, kakor mene. Bil mi je tedaj učenik kersčanskega nauka pravi vzor, ktereга sem skušal doseči, in živa metodika v šoli, po kateri sem se imel ravnati, in to ne le pri kersčanskem nauku, temuč tudi pri drugih šolskih naukih, ker povsod mu je šlo učenje dobro iz pod rok. Pri vsi njegovi vednosti in učenosti pa je bil vedno pripravljen kaj novega slišati ali poskusiti, kakor da bi ničesar ne vedil. — Jaz mislim, da taki duhovniki niso bele vrane med našimi kateheti, in da je tudi marsikteri učitelj kaj takega sam nad sabo skušal. — Dasiravno je to gola resnica, od ktere se vsak lahko prepriča, vendar ljudje, kateri ljudsko šolo malo ali še celó nič ne poznajo in ž njimi vred nekteri ošabni učitelji, kličejo, da je cerkev kriva, da ljudska šola ne napreduje. — „Mlad, neskušen vodja marsikje gospodari v šoli; njegova edina zasluga je ta, da je duhoven; starejši in skušeni učitelji ga pa morajo vbogati“. Prašajmo tako govoreče, prvič: Ali mladi duhoven, ki se je učil verne, nrave, pastirstva in metode, ni zmožen, nauke po glavnih šolah razumeti? tedaj tudi učenikove zasluge in vednosti v pedagogiki in didaktiki ceniti? Drugič pa prašajmo: Ali bi bili takošni učitelji bolj zadovoljni z vodjem iz njihovega stanu ali iz osobja dotične šole? Zeló dvomim!! Svečeniški stan se vendar pri nas vendar le zmirom spoštuje, da je šola čislana, če jo vodi duhoven, bolje, ako bi jo vodili svetni gospodje. — Da mladi gospod, ki je ravno šole doversil, pride k šoli kot vodja, ima svojo dobro stran; tak pride še le iz šole in je bolj pripraven in se raji kaj novega poprime, kakor šole že odvajen. „Nova metla dobro pometa“. Mlad človek z veseljem dela v šoli, ker ga ne težijo leta in starost; tudi pri jezuitih so učitelji večkrat mladi klerikarji, in po-

Da izvedenčevo okó na prvi pogled šolo presodi, je prazna fraza; ker okoliščini, kraj in ljudje niso povsod enaki in še le, ko človek vse to opazi in pregleda, more pravično sodbo izreči. O tem oziru je pa šolsko okrajno ogledništvo boljše od periodičnega. Učitelj, ki spozná, da resnice svete vere niso samo učenja vredne, marveč za vse človeško življenje, se ne bo nikdar branil cerkvenega ogledništva, in pridnega učitelja, če ravno nič posebnega ne doseže, bodo predniki vendar le čislali. To pa učitelju, dasiravno slabo plačanemu, naj bolje težave slajšuje, ker on pomaga cerkvi ljudstvo odgojevati; to pa naj več povzdiguje njegovo veljavo. Zato pa tudi učitelj, ki po kerščansko razumeva svoj stan, ne bo nikdar govoril za šolino ločitev.

Koliko dobrih nasvetov za šolo so še duhovne oblastnije podale vladi, koliko nasvetov za povzdigo učiteljskega stanu! — Toda, kam je vse to prešlo? Tako je pred nekterimi leti nek škof podal popolnoma zdelan načrt tega, kar dan danes imenujejo višje dekliske šole (höhere Töchterschulen). Ko bi se bili ravnali po teh nasvetih, bi bilo gotovo marsikje boljše po šolah. *)

Šolstvo je v poslednjih letih res velik korak storilo; slovnica in številjenje se uči po boljši metodi. Kdor pa od nove metode ves blagor za šolo pričakuje, zelo se moti. Šole, ki so bile prej dobre, so tudi sedaj, in le nevedni mladenčki, kterim je vse, kar znajo, novo, morejo zasmehovati staro in nekdanje navadno.

Po „Vtld“. posnel M.

Pomenki

o slovenskem pisanji.

T. Ker so se jeli učiti slovanskih jezikov. In to se mi zdi naj pametniše zdaj, dokler nimamo občnega ali vzajemnega. Vsak rod likaj svoj jezik po gotovih pravilih ustmeno in

tem, ko ena leta podučuje, je še le mašnik. — Konečno pa rečem, da meni učitelju na glavni šoli je vse jedno, ali je vodja duhovni, ali svetni, ker ne zavisim od cerkve; nejevolja me pa vselej zgrabi, slišati ljudi, kako v rečeh, kterih kar nič ne razumejo, sodijo in govoré, in ko naprej videm nazadek, ki gotovo nastopi za šole, če ji duhovščina odtegne svojo pomoč. Pis.

*) Kaj so duhovni pri nas za šolstvo storili in še sedaj storé, vsak lahko vé, ki hoče vediti. — Dokler so bile ljudske šole le nemške, so bili edini duhovni, ki so skrbeli narodu za pouk. Pis.